

Homokkal teli bőrönd

Bernd Burger egyszer megfogadta, és ez ama pillanatok egyikében történhetett, amikor őt egyfajta kimondhatatlan, szinte borzalmas reménység kerítette hatalmába, mely állapotba akkor kerül az ember, amikor túl sokat iszik ebből a misztikus cujkából, és felölti azt a megalkuvás nélküli tulajdonságot, hogy a világot szigorúan kétfelé, jóra és rosszra ossza, és akkor ő maga természetesen a jóhoz tartozik, és mind a jóknak, akikből annál kevesebben vannak, minél inkább bekebelezi az embert ez a megalkuvás nélküli tulajdonság, mind pedig a rosszaknak majd megmutatja ő, szóval Bernd Burger megfogadta, hogy ha a lehetetlen, amit fölöttébb elővigyázatosan a szabadsággal írt körül, mégiscsak belép valamikor az életébe, akkor attól a pillanattól kezdve be fogja vezetni a saját időszámítását, és a forradalom utáni karácsonyi és újévi üdvözlőlapokat az 1. évvel keltezte, amiért mindenki sajnálkozott rajta, csak az édesanyja válaszolta azt neki, hogy fiam, írásod ezúttal nem reménytől megindított és nem bizalomtól remegő, tudom, hogy Krisztus születése soha semmit nem jelentett számodra. Bernd Burger e sorokat sem feddésként, sem dicséretként nem olvasta, hanem inkább az anyja önmagával szembeni szemrehányásaként, aki mindig is azzal a büntudattal élt, hogy egy olyan világra hozta a fiát, amiről tudta, hogy nem a fia világa, ám, és ezzel próbálta magát vigasztalni, ez volt az egyedüli kínálat, egyéb nem létezett, és neki mindig is elegendő türelme volt ahhoz, hogy visszavegyen valamicskét a meggyőződéséből, csak hogy ne engedje a köztük levő hidat beomolni. Bernd, kérdezte egyszer az anyja, le tudod-e írni azt a tájékat, ahonnan a fájdalom ered?

Bernd Burger számára a szabadság mindig egy elvont fogalomhoz hasonló valami volt, egyfajta kényszermegoldás, mellyel az ember azt próbálja megnevezni, ami elbizonytalanítja. A szögesdrót megtanította Bernd Burgert látni, és mindent, ami mögötte volt, bandzsalítva nézni, és a bandzsalítás fokozatosan kiterjedt mindenfajta látásmódra, ami pedig lehetővé tette számára, hogy ne csak azokat a dolgokat lássa meg, amelyek látszólag egyszer s mindenkorra a számukra kiutalt helyre vannak erőltetve, mégpedig annyira erősen és végérvényesen, hogy még a legkisebb sóhaj sem mer felfakadni, abbéli félelméből, hogy megsértheti és megzavarhatja a végérvényességet, hanem hogy azt is észrevegye, ami a túloldalon található, ugyan nem tisztán felismerhetően, de valamiféle csábításként, színjátékokként felfogva, amelyek másmilyenek voltak, szagokként, amelyek másmilyenek voltak, hangok, amelyek másmilyenek voltak, homályos körvonalakként, melyek a képzeletnek szárnyakat adtak és a

jelenségeket hitegették és az illúziókat ébren tartották, amelyekkel kapcsolatban aztán az embernek újra az a féelme támadt, hogy soha nem tudja őket teljesíteni, és az embert csalódástól csalódásig idegen kezek adják tovább, mint valami téglát az építőtelepen, hiszen minden egy nagy építőtelep volt, önmagában egyfajta negatív tapasztalat, ámde nemcsak csalódás volt, hanem egy szikrányi remény is, miszerint ez az egész csupán egyfajta zűrzavar, amelyet az a beteges képzelet szült, hogy a dolgokat, amelyekhez mi magunk is hozzá tartozunk, valamicskével elviselhetőbbé tegyük. Bernd Burger feltette magában a kérdést, hogy a remény eme keserű ízét egyáltalán érzékeli-e valaki. A dolgokba régi, behorpadt, rozsdáette, ám óriási tölcséreken keresztül, melyek az égnél is nagyobbak voltak, hatalmasabbak a tízparancsoltnál is, örömujjongás zúdult, és azt, hogy kárörvendő röhögésben törtek ki, senki nem vette észre, ugyanis a tölcsérek mindet túlharsogtak, és ez volt a szerencsésük, mert a dolgok kétségbeesésükben nem is tudtak volna röhögni, és akkor megpukkadtak volna.

Bernd Burger szerint a tölcsérek banális mikrofonok voltak. A gyöngyvirágok pedig álcázott tölcsérek. A főnök egy kiképzett tölcsér volt. A megműtött lábába tölcsért operáltak. A népdalénekeseknek álcázott madarak tölcséreket rejtegettek a szárnyuk alatt. A léghuzat tölcsér volt, a tízparancsolat úgyszintén. A gyónás tölcsér volt. A kerítésnek már semmi értelme nem volt, mert tölcsérek sorából állt. Elprédált szívünk is tölcsér volt. Mi pedig tölcsérekből születtünk. Tölcsérekkel vetettek és arattak. Tölcsérekkel mázolták be a postaládákat. Tölcsérekkel köszöntötték egymást az emberek születésnapjukon, tölcsérekkel gyűjtötták meg cigarettájukat. Vendégségekben tölcsérekkel táncoltunk, a tölcsérek nagyszerű táncosok voltak. Az órák a tölcséreknél mutatták az időt. A helyeknek nem volt többé nevük. Ha valaki elutazott, akkor a tölcsérbe utazott. Azt énekelte a világ a tölcsérben, azt surrogta a kamera a tölcsérbe, hogy ujujúúú. Az emberek már annyira alázasakká váltak, hogy tölcséreket vittek babakocsikban sétálni, és már csak gügyögni tudtak. Még az ellentét is, ha egyáltalán létezett volna ilyesmi, tölcsér lett volna. Amennyiben tévedésből, ami ugye elkerülhetetlen volt, lepisáltunk volna egy tölcsért, azonnal tizenegy bocsánatkérő levelet kellett volna benyújtatunk. A tölcsérek nem tudnak írni, így választ sem kaptunk volna soha. Ebben a mondatban pedig egy tölcsér bújik meg, mely lehallgatja a következő mondatot.

Bernd Burger már egy jó ideje utazott a Pusztán keresztül, amikor feltette magában a kérdést, hogy mi is volt az első gondolata, mely akkor támadt, mihelyst átlépte a határt és arra kérte a feleségét, hogy a következő vendéglőnél álljon meg, ugyanis minden alkalommal, amikor semmi sem jutott eszébe, hatalmas éhség kerítette hatalmába, és mivel semmi sem jutott

eszébe, szükségét érezte annak, hogy beüljön egy vendéglőbe, és órák hosszat teljes nyugalomba merülve fogsízkálót rágcsáljon, mígnem hányhatnékja nem támadt, és most csak egy sárgászöld váladék volt az, amit a fény lilára festett és az elromlott vízöblítés rögvest befogadott és szivárványszerűen elnyelt, majd mohó garatain keresztül alámosott, melyek, legalábbis politikai értelemben, tiszták voltak.

Pucikám, szólította meg a vécéshölgy Bernd Burgert, hiszen te nagyszerű vagy. Sikáltam én már grófok és bárók farkát, ne tudd meg, mennyire szőrszálhasogatók voltak, héj, itt még van egy szőr, és a makkjuk, na ha az észak irányába mutatott, akkor kívánságuk szerint délre vagy nyugatra kellett igazítani, és a keletre néző felét parfümmel kellett meglocsolni, hát jó, ezzel még együtt tudtam élni. Az egyedüli gond az volt, hogy a bárókat és grófokat elhurcolták vagy eltették láb alól, és ebben a pánikszerű összeviaskodásban félni kezdtem, ám az én ügyemért nem mondható mindenki más hibásnak, ennyire elfogult azért nem akarok én lenni, és mivel nem akartam elfogult lenni, hamar megöregedtem. De távol álljon tőlem a panaszkodás, szóval átvettem ezt a közcécét, amit szintén csak megvesztegetés árán és jó neveltetésemnek köszönhetően kaptam meg, azt mondhatom tehát, hogy nagy szerencsém volt, és most nap mint nap suvickolom ezt a vécét, igaz, óriási munka, de egyben küldetés is, talán életem nagy küldetése, ha számításba veszem, hogy minden nacionalista, mielőtt hányni kezdene, kiveszi a saját térképét a nadrágzsebéből, és csakis terv szerint hányik, ez a terv pedig megmutatja, hogyan fog az új világ a jövőben kinézni, és nekem le kell mosnom ezt a jövőt, és alig mosom le, mert annyira ocsmány és felfoghatatlan és elviselhetetlen, máris új országok jelennek meg. Ez pedig egész egyszerűen elszomorít engem, hogy az ember még a vécén sem pisálhat vagy hányhat nyugodtan. Viszont legalább itt, a közcécén érintetlen marad a világ, és már sokszor gondolkodtam azon, nagyon is komolyan, hogy meg kellene vásárolnom a vécét, mert a privatizációt támogatják, és az állam annyira bekracholt, hogy minden nyilvános vécéjét bezáratja. Na de mivel te ilyen decensül hánytál, anélkül, hogy megsértetted volna a határokat, egy csokor szegfűt ajándékozok neked, amit valaki itt felejtett. Szegfű – mennyire szeretem a szegfűt. A szegfű annyira ijesztően semleges, hogy bármilyen alkalomra ajándékozni lehet, anélkül, hogy emiatt az embernek rossz lelkiismerete támadna. A szegfűnek van egy isteni tulajdonsága, és pedig hogy nincsenek nagy, hosszú porzói, tehát senki sem tüszent tőle, sem a halott a koporsóban, sem a frissen született csecsemő, sem a főnök, miközben valaki az ő seggét nyalja, sem az érzékeny, művelt hölgy, akibe az ember beleszeret. Senkinek nem kell tüszentenie, amikor szegfűcsokrot ajándékoz. Egyszerűen illatozik, anélkül, hogy valakit abba a kellemetlen helyzetbe hozna, hogy tüszentenie kelljen, habár a tüszentés egyfajta felszabadulás-aktus, de hát ki akar szabad lenni, a halott a koporsóban nem, a csecsemő nem, a főnök nem, a hölgy szintén nem. Milyen szomorú vagy, tán történt valami?

Nem, felelte Bernd Bugar.

Ne is mondj semmit, itt, a nyilvános vécében játszódnak le a legnagyobb tragédiák, mert már

nem léteznek a grófok és bárók palotái és kastélyai. De ahogy elnézlek téged, te, jaj, hogy is fejezzem ki magam, igen, te egy negatív álmodozó vagy.

Hogy értsem ezt?

Hát igen, az van veled, mint egy fekete-fehér filmmel, amin minden fordítva jelenik meg, a fehér fekete, a fekete fehér, de amikor a képeket előhívjuk, akkor pont fordítva lesz, így van ez, egész egyszerűen így.

Bernd Burger bosszússá vált, és megkérdezte, sokkal inkább zavarodottságában, mint dühében, ugyanis túl fáradt volt ahhoz, hogy ellentmondjon neki, na és hogy is hívnak téged tulajdonképpen?

Emesének, mint minden magyar nőt, sajnós.

Bernd Burger nem számolt ezzel a szemrehányással. Emese, mondta, én nem szoktam színesen álmodni, amiért elnézést kérnék, ha tudnám, kitől. Fehér-feketén álmodom. És amikor felkelek, románul beszélek a döglött pacsirtákkal a teraszon, miután nem sokkal azelőtt álmomban még németül beszéltem, és ezért egy döntés miatt meg kellene hasonulnom? Most a Brandenburgi kapu felé tartok, hogy a régi cipőmet elhajítsam, járja csak a maga útját nélkülem.

S téged hogy hívnak?

Berndnek, hálistennek nem Franznak, akkor ugyanis nem menekülhetnék a sorsom elől, hanem mindig a jobb fülem mögé lenne ragasztva, akárcsak egy undorító rágógumi.

Kár, hogy Berndnek hívnak és nem Franznak, mert akkor az egyszerűség kedvéért Ferinek tudnálak szólítani. Bernd – ez a név semmit sem mond nekem, mert még sosem találkoztam ezzel a névvel, de talán jobb is így, hogy Berndnek hívnak és nem Ferinek, azaz Franznak,

mert akkor nem tudtál volna olyan decensül hányni, hanem igényt támasztottál volna egy trónra vagy legalábbis egy elnöki székre, de mondd csak, Bernd, nőt is hoztál magaddal?

Nem, hogyhogy?

Kár, nagy kár, Bernd. Szívesen meghívtalak volna egy kávéra, és ezért jobb szerettem volna, ha nővel vagy, aki több-kevesebb időre, míg mi a kávékat innánk, a vécében helyettesíthetne engem.

Emese kedves, jómagam is átvehetném a munkát a vécében, amíg te a kávédat szürcsölgeted. A katonaságnál a fogdában igencsak szigorú szabályok szerint kellett a falat felraknom, amit aztán egy másik szigorú szabály szerint kellett lebontanom, hogy az egésznek magasztos értelme legyen. Szívesen helyettesítelek hát ebben a közvécében, míg te kávézol.

Ez nem annyira nagyszerű ötlet, mert akkor mi ketten nem tudnánk együtt kávézni.

Ja, tényleg.

Gyere, menjünk. Csak remélni merem, hogy a nacionalisták mindeközben nem verik be egymás fejét, ha mindegyikük betekintést nyer a másik határtologatásaiba.

Újra vasárnap van, morogta Bernd Burger, újra szólnak a harangok, újra harangszós vasárnap van, és a lovak békésen legelik a fűvet és a virágokat az első és második világháborús hősök sírjairól.

Hogyhogy vasárnap?

Tényleg az van.

Tudod, mondta a vécéshölgy, miután egy kávézóban helyet foglaltak, el szeretnék mesélni neked egy történetet, csak arra kérlek, ne kommentáld, mert akkor olyan jelentést viszel bele, amilyennel egészen biztosan nem rendelkezik, és akkor már más történet lesz, és akkor máris elvetted azt tőlem. Hogy miért mondom el neked mindezt? Nézd, ha jól értettem, a Brandenburgi kapuhoz igyekszel, hogy megszabadulj az álmokkal kapcsolatos történettől. Nem tudom, így van-e, de szerintem az idegen emberek összetipornák, anélkül, hogy tudnák, mit tesznek, hisz ők ezt a történetet nem ismerik, mely, mivel azt feltételezem, hogy hol németül, hol románul beszélsz, történetek egész sorozatát jelenti, és még ha ismernék is a történetet, akkor is összetipornák. Az emberek egész egyszerűen pokoli kedvet éreznek a tiprásra, teljesen mindegy, hogy micsoda az, egyszerűen csak létezik egy ilyen tiprási kedv, örület, eksztázis. Talán azért, mert nekik nincs rendes történetük, s ha kiderül, hogy agyonütöttek valakit, ennek az okát is majd egy pszichiáternek kell megfejtenie. És ha egy szép nap majd előtted áll a történet, teljesen, a felismerhetetlenségig eltorzítva, és a legcsekélyebb szemrehányás nélkül rád pillant, mit fogsz akkor tenni?

Pucikám, egy állomásfőnök, akinek az állomása egy olyan útszakaszon volt, melyet használaton kívül helyeztek, mégpedig azért, mert az ottani emberek annyira magányosak voltak, hogy nyilvánosan hitet tettek magányuk mellett, nem egyszer azzal a félelemmel pillantottak ki az ablakon, hogy a magány zavarhat, a magány bűvölete volt ez, egy olyan állapot, melynek nem volt szüksége múltira, jövőre, jelenre, de motivációra sem, és amelynek nem kellett félnie a következményektől, nem kellett kockáztatnia, szóval ez a bizonyos állomásfőnök átköltözött a temetőbe. Minek költöztem én egy gyárba, mely akármikor becsődölhet, á, nem, akkor már inkább a temetőbe költözöm, mely sosem bukik be, és diszkrétan összecserélte a sírok sírköveit és koszorúit, mert, mint mondta, mindenkinek imádkoznia kell más halottjáért is, csakis így kaphat lábra az internacionalizmus. Majd odáig ment, hogy éjjelente a ravatalozóban minden halottat egy másik koporsóba fektetett át, és így minden gyász kíséret más halottat temetett el. Véleménye szerint csakis így lehet valódi béke a földön. És ő ebben valóságosan felvirágozott. Nyolc éven keresztül úzte ezt, és soha senki semmit észre nem vett. Ez az állomásfőnök a szeretőm volt, és amikor meghalt, oly sok elégedettség volt a tekintetében, akkora elégedettség, mely az egész egyesült Európánál is nagyobb volt, amiről mostanság beszélünk. Sorsszerű volt, hogy darázscsípésbe halt bele, mindig is pánikszerűen félt a darazsaktól, ez volt élete kényszerképzete, és ő a kényszerképzete csapdájába esett, ugyanis nem vette észre egy fakeszeszten a darazsát. Boncoláskor megállapították, hogy három darázscsípést még túlélte volna, de neki tizenhárom volt. Na szóval, azt még valahogy elfogadtam, hogy a saját feleségével csal engem, de amikor megtudtam, hogy egy másik nővel is, azt mondtam, az ördögbe is. Igaz, magányos ember volt, annyira magányos, hogy azt mondta: hogy engem Jancsinak vagy Pistának vagy Jánosnak hívnak, úgysem változtat semmin, sem a türelmen, sem a türelmetlenségen, sem a gólyák tájékozódásán, sem azon a tájékozódási képességen, amit a gólyák elveszítenek, sem a tömegben, sem az antitömegben. És minden egyes vasárnap találkozunk a temetőben, a felesége, én és a másik szeretője, és pálinkát locsolunk a sírjára és cigarettákat dugdosunk a földbe, ezután pedig cukrászdába megyünk és islert meg krémest eszünk és elképzeljük, mit

gondolna rólunk a felvilágosult férfiak szocialista közössége, ha ezt tudnák, ha csak sejteni is vélnék, hogy minket egyazon boldogság egyesít, mely egy olyanfajta izgalmas állapotba helyez minket, hogy a kíváncsiságtól vagy csalódástól vagy tanácstalanságtól vagy reménykedéstől csak a bajszukat pödörgetnék, és mi csak fecsegnénk és locsognánk és islert és krémest ennénk.

Egyébként, Pucikám, tudod-e, hogy a fecsegés isteni tulajdonság, olyan, talán az egyetlen tulajdonság, mely azért adatott meg nekünk, hogy minket az állatoktól megkülönböztessen, és amely sajnos lassan elvész, mert közben mindenki azt hiszi, hogy muszáj mélabússá válnia. Az állatoknak nincs szükségük filozófusokra, és a legkevésbé sincs szükségük politikusokra, akik megint csak azért rokonszenvesek, mert locsognak és fecsegnek, azonban az ő locsogásuk ízléstelen, legalábbis én annak tartom, mert ugye mindennek, amit az ember tesz, stílusosnak kell lennie, még a közvéce takarításának is, és mindazok, akiknek nincs stílusuk, félhülyék, és felteszem magamban a kérdést, hogy mit keresek totálhülyeként a hangos félhülyék között, akik többnyire Bécsben tanultak. Nem akarok én semmi rosszat Bécsről mondani, de csak mert valaki Bécsben él, attól még nem kell elhülyülnie, persze azt gondolom, hogy az elhülyülés az egyedüli gyötrelmem, ami szórakoztat, igen, egy totálhülye reménytelen esetnek számít, mert neki csak egész egyszerűen kedve támad locsogni, meglehet Bécsben a félhülyéknek még valamelyest van stílusuk, na de itt, Magyarországon, hisz látod, mit tesznek, miután eltöröltem az országaikat. Összeszorított szájjal megjelennek a tévében, és néma ajkukkal néma igéket hirdetnek. Valami nem stimmel Magyarországon, mert az itteni félhülyék teljesen másak, mint Bécsben.

Részlet Franz Hodjak: Koffer voll Sand (Homokkal teli bőrönd)

című regényéből. □ Suhrkamp kiadó, 2003.

Fordította: Szenkovics Enikő